

Itämeren alueen politiikka edellyttää uutta panostusta

Pertti Joenniemi

Itämeren alue on muuttunut voimakkaasti viimeisten vuosikymmenten aikana ja kehittynyt yhdeksi alueellistuneimmaksi Euroopan osaksi. Nämä muutokset eivät ole vieläkään ohitse. Sen sijaan, että olisi saavuttanut suhteellisen vakaan tilan Euroopan eri alueiden joukossa, Itämeren alue kohtaa vielä merkittäviä muutoksia ja haasteita.

Ne viittaavat siihen, että Itämeren alueen sisäisiin teemoihin vastannut politiikka ei ole riittävä. Haasteet ovat yhä enemmän suhteellisia alueen linkittyessä laajempaan kokonaisuuteen ja aihepiiriin. Esimerkkinä Tanskan ja Saksan pysyvästi yhdistävä Fehmarn Belt –hanke. Se merkitsee, sillan ja tunnelien alle kymmenessä vuodessa rakentuessa, että Saksa tulee olemaan paljon paremmin kytkeytynyt Skandinaviiaan ja Pohjolaan yleensä. Lisäksi, Kaliningrad osoittaa merkkejä kehittyä merkittäväksi liikennekeskukseksi, joka pikemminkin yhdistää kuin eristää. Helsingin ja Pietarin väliä liikennöivän Allegron kaltaiset nopeat junayhteydet, jotka laajentuvat kauemmaksi Venäjälle osoittavat, että samankaltainen dynamiikka toimii myös Itämeren alueen koillisosissa.

Lisäesimerkki Itämeren alueen laajempaan kokonaisuuteen yhdistävästä yhteistyöhankkeesta on venäläistä kaasua saksalaisille ja muille eurooppalaisille kuluttajille kuljettava Nord Stream –projekti. Yleisesti, Itämeri on muuttunut niin merkittäväksi energian kuljetusreitiksi, että turvallisuus- ja ympäristöyhteistyö on käynyt pakolliseksi. Se väistämättä pakottaa kauaskantoiseen yhtenäisyyteen Itämeren alueella ja Itämeren rantavaltioissa, mutta myös lisää alueen painoarvoa laajemmassa, kansainvälisessä kontekstissa.

Itämeri-politiikan suhteellinen luonne kävi varsin selväksi EU:n Itämeri-strategiassa 2009. Strategia tunkeutuu Euroopan muovautumiseen kutsumalla ja rohkaisemalla Itämeren aluetta eurooppalaisten makroalueiden kehittymisen kärkijoukoksi. Huomattavaa on, että Tonavan alue on jo ottanut kutsusta vaarin kehittämällä oman strategiansa ja kaksi muuta aluetta – Alpit-Adriatic ja Pohjanmeri – ovat nekin vähitellen seuraamassa kutsua.

Mikä tärkeintä. Itämeren aluetta ei pyydetä noudattamaan, jäljittelemään tai kopioimaan jotakin jo olemassa olevaa ja Brysselin sanelemaa. Sen sijaan, se saa huomattavalla subjektiivisuudella sekä luovalta ja ennakoivalla voimalla näyttää tietä. Tämän vuoksi politiikkaa täytyy kehittää ja toimeenpanna alueelle, joka nähdään edelläkävijänä ja eurooppalaisten makroalueiden mallina.

Pohjanmeren ja arktisten alueiden kasvava merkitys rohkaisee sekin uuteen ajatteluun ja laajempiin strategioihin. Huomattava määrä kansainvälisen politiikan merkittäviä toimijoita, mukaan lukien monet Itämeren rantavaltiot, ovat viime vuosina löytäneet syytä kehittää oma arktinen strategia. Tässä kontekstissa Itämeren alue voi kärsiä poliittisen huomion puutteesta. Alueellisten pyrkimysten resurssit voidaan osoittaa käytettäväksi pohjoisilla alueilla. Itämeren alue saattaa siitä huolimatta myös hyötyä tästä yhteydestä, jos politiikkaa kehitetään ja noudatetaan taitavasti. Visioita ja strategioita pitäisi tämän vuoksi kehittää ennemminkin jälkimmäisen kuin ensimmäisen vaihtoehdon mukaan.

Pertti Joenniemi
tutkija
Karjalan tutkimuslaitos, Itä-Suomen yliopisto

Aikaisemmin sarjassa ilmestyneitä kolumneja

Nro.		Kirjoittaja
30/2012	24.8.2012	Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyötä laajalla rintamalla Erkki Tuomioja, ulkoasiainministeri, ulkoasiainministeriö
25/2012	15.6.2012	Itämeri ei puhdistu itseksensä Anne-Mari Virolainen, kansanedustaja, Kokoomuksen eduskuntaryhmä
11/2012	9.3.2012	Itämeri on kirkkojen meri Kari Mäkinen, arkkipiispa, Suomen evankelis-luterilainen kirkko
7/2012	10.2.2012	Itämeren kohtalo ratkaistaan puhdistamoilla eikä juhlapuheissa Juha Nurminen, puheenjohtaja, John Nurmisen Säätiö
4/2012	27.1.2012	Itämeren suojelua vai politiikkaa? Heli Saavalainen, toimittaja, Helsingin Sanomat
1/2012	6.1.2012	Työnjaolla tehokkuutta Itämeren alueen yhteistyöhön Thomas Götz, Saksan Suomen suurlähettiläs
19/2011	2.12.2011	Itämeri, historia ja Turun yliopisto Keijo Virtanen, rehtori, Turun yliopisto
18/2011	25.11.2011	Merenkulun merkitys ja haasteet merellä Olof Widén, toimitusjohtaja, Suomen Varustamot ry
16/2011	11.11.2011	Nya regler för emission inom Östersjöområdet Christian Ramberg, toimitusjohtaja, Turun Satama
5/2011	2.9.2011	Tilannetietoisuutta yli rajojen Veli-Jukka Pennala, komentaja, kontra-amiraali, Merivoimat
3/2011	19.8.2011	Tekoja Itämeren hyväksi Juho Savo, maakuntajohtaja, Varsinais-Suomen liitto
1/2011	5.8.2011	Turun kaupunki ja EU:n Itämeristrategia Aleksi Randell, Turun kaupunginjohtaja, Centrum Balticum -säätiön pj.